

Od abakusa do grafičkog kalkulatora

U Panoptikumu ovog broja MiŠ-a prikazane su fotografije starih računskih pomagala. Ovdje pročitajte njihove kratke opise, prateći njihov razvoj kroz povijest.

1. Kineski abakus

Teško je reći kada i gdje su se pojavile prve računске sprave. No svakako je jedna od najstarijih kineski abakus (*suàn pán*). On podsjeća na dječje računalo kakvo se i danas može pronaći u trgovinama igračkama. Vjerojatno se i japanski soroban razvio iz kineskog abaka. Računala ove vrste i danas se rabe ponegdje u Kini, Japanu i Rusiji.

2. Rimski abakus

Rimski abakus je ploča s prorezima na kojima se nalaze kuglice. Svaki pojedini prorez predstavlja brojevni razred. Računa se pomicanjem kamenčića po prorezima. Na Zapadu ustaljeni naziv *Calculus* za višu matematiku potječe upravo od latinskog *calculus* = kamenčić.

3. Schickardov stroj

Prvo mehaničko računalo izradio je njemački matematičar Wilhelm Schickard (1592. – 1635.) 1623. godine.

4. Pascalov računski stroj

Godine 1642. godine Blaise Pascal (1623. – 1662.) izradio je svoj prvi računski mehanički stroj kako bi pomogao svom ocu – porezniku pri računanju. Rješenja kojima se Pascal koristio pri izvedbi ovog stroje rabe se i danas u brojilima koja bilježe potrošnju vode ili plina.

5. Leibnizov *Stafelwalze*

Veliki njemački matematičar Gottfried Wilhelm Le-

ibniz, (1646. – 1716.) izradio je računski stroj koji se čak i prodavao pod nazivom *Arithmometer*.

6. Napierove kosti

Škotski matematičar John Napier (1550. – 1617.) izradio je računalo poznato pod nazivom Napierove kosti. Napierovim kostima može se računati i drugi korijen. Svoj izum kojim si je trebao olakšati mukotrpna računanja opisao je u djelu *Rabdology* 1617. Napier je jedan od matematičara čije se ime veže uz otkriće logaritama.

7. Logaritmar ("šiber")

Ovo računalo bilo je neophodan pribor svakog inženjera sve do pojave elektroničkih računala. Još krajem 70-ih na tehničkim se fakultetima polagao kolokvij iz sposobnosti rada sa "šiberom". Riječ je o svojevrsnom analognom računalu koji se koristi funkcijskim skalama. Začetnik konstrukcije ovog vrijednog izuma bio je Edmund Gunter, a tijekom vremena spravica je bila dotjerivana i usavršavana. Njezin konačni oblik djelo je francuskog časnika Amédéa Mannheimia.

8. Džepni kalkulator

Prvi **znanstveni** džepni kalkulator pojavio se 1972. godine. Proizveo ga je čuveni *Hewlett-Packard*, a dobio je ime HP-35 prema broju tipkica na sučelju. Raspon računanja ovim malim čudom bio je interval (10^{-100} , 10^{100}). Njegova je cijena iznosila vrtoglavih 395 američkih dolara.

B.D.